

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om civilsamfundets rolle i frihandelsaftalen mellem EU og Indien (initiativudtalelse)

(2012/C 24/10)

Ordfører: **Madi SHARMA**

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg besluttede den 14. september 2010 under henvisning til forretningsordenens artikel 29, stk. 2, at udarbejde en initiativudtalelse om:

Civilsamfundets rolle i frihandelsaftalen mellem EU og Indien.

Det forberedende arbejde henvistes til Den Faglige Sektion for Eksterne Forbindelser, som vedtog sin udtalelse den 5. oktober 2011.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 475. plenarforsamling den 26.-27. oktober 2011, mødet den 27. oktober 2011, følgende udtalelse med 152 stemmer for, 3 imod og 5 hverken for eller imod:

1. Konklusioner og anbefalinger

1.1 Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg (EØSU) mener, at en frihandelsaftale EU-Indien kunne være til fordel for både Europa og Indien med potentiale til at give øget udvikling, konkurrenceevne, velstand og beskæftigelse. Handel er et vigtigt redskab til at fremme udvikling og bekæmpe fattigdom. Dens økonomiske, sociale og miljømæssige konsekvenser skal dog vurderes omhyggeligt, indgående og på en transparent måde i alle parter interesse. I denne sammenhæng tilkommer der civilsamfundet en ledende rolle.

1.2 Forhandlingsprocessen, herunder også konstateringen af aftalens mulige konsekvenser, har flere svagheder, som forhandlingsparterne på begge sider skal forholde sig til, inden frihandelsaftalen færdiggøres. I oplægget fra Kommissionens tjenestegrene hedder det, at *man i højere grad kunne have taget højde for konsekvenserne for den uformelle beskæftigelse*, og en dybere analyse af indvirkning på arbejdskraftens forskydning *ville kunne give mere præcise prognoser om andre sociale konsekvenser såsom konsekvenserne for fattigdom, sundhed og uddannelse* ⁽¹⁾.

1.3 EØSU minder om, at i overensstemmelse med artikel 207 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde skal EU's fælles handelspolitik føres »i overensstemmelse med de almindelige bestemmelser om Unionens optræden udadtil«, og at den i henhold til artikel 3 i traktaten om Den Europæiske Union skal bidrage bl.a. til bæredygtig udvikling, udryddelse af fattigdom og beskyttelse af menneskerettighederne. Handel er ikke et mål i sig selv.

1.4 EØSU anbefaler, at der umiddelbart iværksættes nye undersøgelser, der udtrykkeligt tager hensyn til de reelle konsekvenser af frihandelsaftalen for civilsamfundet i EU og Indien (herunder især Modus 4, SMV'er, arbejdstagerrettigheder, kvinder, forbrugerbeskyttelse, den uformelle økonomi, landbrug, fattigdom og indvirkninger på tilgængeligheden af helt basale produkter som livsnødvendig medicin). Af hensyn til gennemsigtigheden bør disse undersøgelser gennemføres på basis af

offentlige videnskabelige studier og workshops med civilsamfundet. Resultaterne kan derefter indgå i forhandlingerne, som nu er i en afsluttende fase.

1.5 EØSU opfordrer Rådet, Parlamentet og Kommissionen til at sikre, at EU forud for indgåelsen af en aftale:

— tager hensyn til det europæiske civilsamfunds synspunkter og bekymringer

— vurderer virkningen af de sandsynlige Modus 4-scenarier, der dækker kvaliteten og kvantiteten af arbejde pr. sektor og medlemsstat i samråd med arbejdsmarkedets parter

— opfylder sine retlige forpligtelser til at sikre, at frihandelsaftalen ikke øger fattigdommen,

og at aftalen

— styres af en effektiv menneskerettighedsklausul i overensstemmelse med EU's hidtidige praksis og erklærede politik

— medtager et ambitiøst kapitel om bæredygtig udvikling med arbejdsretlige og miljømæssige bestemmelser, som kan håndhæves ved hjælp af de normale tvistbilæggelsesprocedurer med effektive retsmidler

— indeholder en ramme baseret på ILO-rettigheeder for personer inden for den uformelle økonomi

— medtager en gensidig social beskyttelsesklausul, der tager hensyn til såvel risikoen for den indenlandske industri i både EU og Indien som risikoen for samfundet, herunder arbejdskraftforskydninger.

⁽¹⁾ Oplæg ved Kommissionens tjenestegrene – Trade SIA for FTA EU-India, 31. maj 2010.

1.5.1 EØSU henstiller, at der etableres en overvågningsmekanisme lagt i hænderne på civilsamfundet. Overvågningsmekanismen bør have beføjelse til at fremsætte henstillinger specielt om behovet for at anvende den sociale beskyttelsesklause. De respektive myndigheder bør være forpligtet til at give et begrundet svar herpå. I forbindelse med denne overvågning bør man støtte uddannelses- og kapacitetsopbygningsforanstaltninger over for civilsamfundet.

1.6 Indholdet af frihandelsaftalen mellem EU og Indien er indtil videre fortrolig, og derfor kan nærmere enkeltheder ikke behandles i denne udtalelse.

2. Indledning

2.1 En frihandelsaftale mellem EU og Indien ville dække over en femtedel af verdens befolkning, hvilket ville gøre den til en af de mest betydningsfulde frihandelsaftaler i verden. Den kan medføre betydelige fordele for både det europæiske og indiske samfund.

2.2 Begge står over for store økonomiske udfordringer – Europa med sin aldrende befolkning og mættede markeder og Indien med sin enorme befolkning og voksende urbanisering. Liberalisering og den yderligere åbning af begge markeder under hensyntagen til den ulige udvikling af de to regioner kan skabe fordele for borgerne på begge sider.

2.3 Erhvervsorganisationer i EU og Indien erkender, at der kan forekomme en vis udflytning. Dog kan handelen mellem Indien og EU gennem den yderligere åbning af begge markeder og gennem udvikling af kvalifikationer, uddannelsesprogrammer, gensidig overførsel af viden, udvikling af infrastruktur og bestemmelser til sikring af forsyningskæden samt joint ventures på lang sigt resultere i bæredygtig vækst, øget konkurrenceevne og flere arbejdspladser. Det europæiske erhvervs- og teknologicenter (EBTC), der blev oprettet for at yde praktisk støtte til virksomheder, der søger ind på det indiske marked, vil spille en ledende rolle i håndteringen af nogle af udfordringerne.

2.4 Ved at fremme innovation gennem en frihandelsaftale kan man sikre virksomhedernes konkurrenceevne i fremtiden. Inden for en række sektorer arbejder europæiske og indiske virksomheder i stigende grad sammen om teknologisk udvikling. Indien råder over en billig, højtuddannet arbejdskraft med et stort potentiale inden for forskning og udvikling. Begge parter har dog brug for et miljø, der kan fremme bæredygtige investeringer i innovation. Europæiske virksomheders erfaring og ekspertise i Indien og indiske virksomheder i EU kan være et vigtigt plus ved opfyldelsen af disse krav.

2.5 Frihandelsaftalen har væsentlige konsekvenser for udenlandske investeringer. Siden 1991 har Indien liberaliseret og

forenklet sin ordning for direkte udenlandske investeringer. Målet var at tiltrække flere udenlandske midler, hvilket har øget tilstrømningen af direkte udenlandske investeringer. Frihandelsaftalen vil bygge videre på dette grundlag, da den vil give EU-virksomheder markedsadgang og retssikkerhed^(?). I den nye situation, frihandelsaftalen skaber, må der foretages en omhyggelig vurdering af, hvilke følger det vil have for Indien at åbne op for direkte udenlandske investeringer. Der er behov for en trinvis tilgang.

2.6 De potentielle økonomiske fordele ved frihandelsaftalen gennemgås ikke i denne udtalelse. Derimod beskæftiger den sig med de usikre sociale og miljømæssige konsekvenser for EU, især med hensyn til Modus 4, og for de fattigere dele af det indiske samfund. Disse konsekvenser er et væsentligt element i europæisk erhvervslivs princip om fornøden omhu og mærkevarebeskyttelsesinteresser. For europæiske virksomheder, der handler i udlandet, standser spørgsmål som virksomhedernes sociale ansvar, arbejds- og menneskerettigheder ikke ved EU's grænser.

3. Forhandlingsprocessen

3.1 Forhandlerne har konsulteret store virksomheder både i EU og Indien. Imidlertid er EØSU som rådgivende organ for alle segmenter af civilsamfundet i tvivl om, at forhandlerne hører alle samfundsaktører på lige fod, og opfordrer Kommissionen til i fuldt omfang at tage hensyn til alle interesseparters synspunkter på begge sider. Den opfordrer Kommissionen til at rådføre sig med små og mellemstore virksomheder om potentielle konsekvenser, fagbevægelsen om mangel på klarhed om arbejdsgarantier og Modus 4 samt forbrugergrupper og landbrugssektorer om fødevarer sikkerhed og den uformelle økonomi i Indien.

3.2 Mange ngo'er og fagforeninger i EU og Indien tillige med EU-stiftelser og indiske uformelle virksomheder har udtrykt betænkeligheder ved såvel de potentielt negative virkninger af frihandelsaftalen som den måde, forhandlingerne blev ført på^(?). **EØSU erkender betydningen af fortrolighed i handelsforhandlinger, men opfordrer af det lige så vigtige hensyn til gennemsigtigheden Kommissionen til at afklare eventuelle misforståelser ved at offentliggøre sine forslag om disse spørgsmål.**

^(?) EUT C 318 af 29.10.2011, s. 150.

^(?) Undersøgelser påpeger potentielle problemer i forbindelse TRIPS-plus bestemmelser om intellektuel ejendomsret, liberalisering og deregulering af finansielle tjenesteydelser, liberalisering af varehandelen i landbrugssektoren, større detailkæders adgang til markederne, en liberaliseret praksis for investeringer og offentlige indkøb og forbud mod eksportrestriktioner. f. f.eks. S Polaski et al, *India's Trade Policy Choices: Managing Diverse Challenges* (Carnegie, 2009), S Powell, *EU India FTA: Initial Observations from a Development Perspective* (Traidcraft, 2008), C Wichterich, *Trade Liberalisation, Gender Equality, Policy Space: The Case of the Contested EU-India FTA* (WIDE, 2009), K Singh, *India-EU FTA: Should India Open Up Banking Sector? Special Report* (Delhi, 2009), CEO/India FDI Watch, *Trade Invaders: How Big Business is Driving the EU-India FTA Negotiations* (2010).

3.3 EØSU mener ikke, at handel kan udelades fra Udenrigstjenestens kompetence. Sammenhæng i EU's politikker er vigtig for at bevare europæiske værdier og principper. Udvalget anbefaler, at alle relevante generaldirektorater holdes orienteret under hele forhandlingsforløbet.

4. Bæredygtighedsvurdering

4.1 Kommissionen bestilte en bæredygtighedsvurdering hos uafhængige konsulenter, som fremlagde deres rapport i 2009⁽⁴⁾. Ifølge bæredygtighedsvurderingen vil de sociale konsekvenser af frihandelsaftalen være ubetydelige for EU, uden indvirkning på lønningerne og kun mindre forskydning af arbejdskraft⁽⁵⁾, mens der for Indiens vedkommende vil være en stigning i lønningerne for faglært og ufaglært arbejdskraft på 1,7 % på kort sigt og på 1,6 % på lang sigt samt en vis forskydning af arbejdskraft i retning af bedre betalte job⁽⁶⁾.

4.2 Kommissionen lægger stor vægt på denne bæredygtighedsvurdering, når den fremhæver disse overordnede fordele ved frihandelsaftalen⁽⁷⁾. Det er imidlertid vigtigt at bemærke, at vurderingen også advarer mod de potentielle sociale og miljømæssige risici.

4.3 EU's fagforeninger giver udtryk for betænkeligheder med hensyn til arbejdstagerrettigheder i EU og kræver en konsekvensanalyse af de sandsynlige Modus 4-scenarier, inden forhandlingerne afsluttes. En sådan analyse bør indbefatte indvirkningen på kvaliteten og kvantiteten af arbejde efter sektor og medlemsstat. Den bør også omfatte en fuld høring af arbejdsmarkedets parter, udføres både før og efter iværksættelsen af frihandelsaftalen og give bindende anbefalinger med hensyn til forebyggelse eller mindskelse af fastslåede negative konsekvenser.

4.4 Ifølge bæredygtighedsvurderingen er frihandelsaftalens konsekvenser for arbejdsnormer og arbejdsvilkår i Indien »usikre«. I Indiens tilfælde er omkring 90 % af landets økonomi ifølge regeringens officielle statistikker uofficiel (eller uorganiseret), og dette tal forventes stort set at forblive stabilt i den nærmeste fremtid⁽⁸⁾. Ifølge tal fra ILO/WTO skal folk i den uformelle sektor klare sig for mindre en \$2 om dagen⁽⁹⁾. Hovedparten af kvinderne (95 %) i arbejdsstyrken er i den uformelle sektor og er truet i uforholdsmæssig grad.

⁽⁴⁾ ECORYS, CUTS, Centad, *Trade SIA FTA EU and India – TRADE07/C1/C01*, 18/05/2009

⁽⁵⁾ Ibid. s. 17-18. Arbejdskraftforskydningen fastsættes skønsmæssigt til 250-360 pr. 100 000.

⁽⁶⁾ Ibid. forskydningen af arbejdskraft fastsættes skønsmæssigt til mellem 1 830 og 2 650 pr. 100 000.

⁽⁷⁾ Kommissionsmedlem Karel De Gucht's brev til medlemmer af EP af 16. februar 2011.

⁽⁸⁾ National Commission for Enterprises in the Unorganised Sector, *The Challenge of Employment in India: An Informal Economy Perspective, Volume 1, Main Report* (New Delhi, april 2009), s. 2.

⁽⁹⁾ Bacchetta et al, *Globalization and Informal Jobs in Developing Countries* (ILO/WTO: Genève, 2009).

4.5 Bæredygtighedsvurderingen fremhæver potentielle virkninger på miljøet, idet det konstateres, at der sandsynligvis vil forekomme moderate skadelige virkninger på atmosfæren⁽¹⁰⁾, jordkvaliteten⁽¹¹⁾, biodiversiteten⁽¹²⁾ og vandkvaliteten⁽¹³⁾. EØSU mener, at man ikke skal sidde advarslerne i bæredygtighedsvurderingen overhørig.

4.6 Metoden i bæredygtighedsvurderingen er utilstrækkelig til at indfange de reelle konsekvenser. Bæredygtighedsvurderingens primære fokus var på den formelle økonomi, som det er relativt simpelt at opstille økonomiske modeller for⁽¹⁴⁾. Derimod er dens analyse af de sociale og miljømæssige konsekvenser baseret på en mindre gennemsigtig kvalitativ metode. I bæredygtighedsvurderingen analyserer man f.eks. heller ikke indgående konsekvenserne for kulstofemissionerne, forbrugerbeskyttelsen og fødevarerikkerheden.

4.7 Ifølge oplægget fra Kommissionens tjenestegrene kunne man i højere grad have taget højde for aftalens konsekvenser for anstændigt arbejde, den uformelle beskæftigelse og arbejdskraftforskydningen. Dette ville kunne give mere præcise prognoser om andre sociale konsekvenser såsom konsekvenserne for fattigdom, sundhed og uddannelse⁽¹⁵⁾.

4.8 Overraskende nok tager man i vurderingen heller ikke stilling til mange andre undersøgelser, der har peget på de potentielt alvorlige konsekvenser af frihandelsaftalen i Indien⁽¹⁶⁾, og ej heller til EU's bekymringer især vedrørende Modus 4 og beskæftigelsen i EU.

4.9 EØSU vedtog for nylig en udtalelse om bæredygtighedsvurderinger, som indeholder retningslinjer for bedste praksis, som skal anvendes i vurderingen af den fulde virkning af en frihandelsaftale⁽¹⁷⁾.

4.10 EØSU anbefaler, at der iværksættes nye undersøgelser på grundlag af disse retningslinjer, der udtrykkeligt tager hensyn til konsekvenserne af frihandelsaftalen for EU og det indiske samfund, herunder især for arbejdstagerrettigheder, Modus 4, kvinder, forbrugerbeskyttelse, SMV'er, den uformelle økonomi, miljøet, landbrug (også fødevarerikkerhed), fattigdom og klimændring. Disse nye undersøgelser skal gennemføres ved hjælp af uafhængige akademiske undersøgelser og workshops.

⁽¹⁰⁾ Jf. fodnote 4, s. 277 (SIA af 2009- jf. fodnote 4 for fuld beskrivelse).

⁽¹¹⁾ Ibid. s. 278.

⁽¹²⁾ Ibid. s. 279.

⁽¹³⁾ Ibid. s. 280.

⁽¹⁴⁾ Ibid. s. 51.

⁽¹⁵⁾ Jf. fodnote 1.

⁽¹⁶⁾ Jf. fodnote 4.

⁽¹⁷⁾ EØSU's udtalelse om Bæredygtighedsvurderinger og Den Europæiske Unions handelspolitik, 5. maj 2011, (EUT C 218 af 23.7.2011, s. 14).

4.11 Dette betyder dog på ingen måde, at frihandelsaftalen nødvendigvis vil have negative konsekvenser. Men *prima facie* peges der i det mindste på sandsynligheden af, at frihandelsaftalen kan have sådanne følger. Dette alene gør det berettiget, at Kommissionen foretager en yderligere undersøgelse, især da EU som omtalt nedenfor har en juridisk forpligtelse til at vurdere konsekvenserne af sine eksterne politikker både hjemme og på andre.

5. EU's ansvar

5.1 Det er en regerings primære opgave ved forhandlinger om handelsliberalisering at tage hensyn til de økonomiske og sociale konsekvenser af sin politik. Der er ingen tvivl om, at Indien bærer hovedansvaret for virkningerne af sin politik på sin befolkning. EØSU erkender de udfordringer, Kommissionen står over for i forholdet til Indien, som med rette mener, at det skal tackle menneskerettigheder, arbejdstagerrettigheder, bæredygtig udvikling og civilsamfundet på sin egen måde. Det betyder imidlertid ikke, at EU ikke har et selvstændigt ansvar i denne henseende. Det er sågar en juridisk forpligtelse.

5.1.1 Ifølge artikel 207 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde (TEUF) skal EU's handels- og udviklingspolitik føres inden for rammerne af principperne og målene for Unionens optræden udadtil. Disse fastlægges i artikel 21 i traktaten om Den Europæiske Union og indbefatter bl.a. følgende principper:

menneskerettighedernes og de grundlæggende frihedsrettigheders universalitet og udelelighed, respekt for den menneskelige værdighed, principperne om lighed og solidaritet samt respekt for grundsætningerne i De Forenede Nationers pagt og folkeretten

og har følgende mål:

at fremme en bæredygtig udvikling i økonomisk, social og miljømæssig henseende i udviklingslandene med det hovedmål at udrydde fattigdommen.

5.2 **EØSU opfordrer Europa-Kommissionen til at overholde sine retlige forpligtelser til at sikre, at frihandelsaftalen med Indien respekterer menneskerettighederne og ikke undergraver bestræbelserne på at skabe bæredygtig økonomisk, social og miljømæssig udvikling og udrydde fattigdom.** Det understreger vigtigheden af, at man tager udgangspunkt i en ramme baseret på ILO-rettigheder for personer inden for den uformelle sektor.

6. Overvågning og tilpasning af frihandelsaftalen

6.1 **EU skal sikre, at dens politik sandsynligvis ikke vil have negativ indvirkning på fattigdommen, og at den bidrager til dens udryddelse.** Denne forpligtelse kan opfyldes ved at sikre, at der er klausuler i frihandelsaftalen, der åbner mulighed for, at handelsliberaliseringen kan ændres i tilfælde af

at sådanne negative virkninger viser sig og ved at etablere en effektiv overvågningsmekanisme, som kan danne grundlag for aktiveringen af en sådan klausul.

6.2 Menneskerettighedsklausul

6.2.1 EU har en lang tradition for at medtage relevante bestemmelser i sine bilaterale aftaler for at sikre, at aftalerne ikke undergraver de sociale målsætninger. Især har EU siden 1995 ført den politik, at der indføres en menneskerettighedsklausul i alle associerings- og samarbejdsaftaler med tredjelande⁽¹⁸⁾. På det seneste har der udviklet sig den praksis, at senere aftaler underlægges menneskerettighedsklausulerne i eksisterende rammeaftaler. Dette kan være juridisk gyldigt afhængigt af formuleringen af den oprindelige menneskerettighedsklausul og formuleringen af den »afledte« klausul i den senere aftale.

6.2.2 Det er vigtigt, at denne frihandelsaftale er omfattet af en effektiv menneskerettighedsklausul, hvordan dette så end opnås. Samarbejdsaftalen mellem EF og Indien fra 1994 indeholder en menneskerettighedsklausul, men af en type af tidligere dato. Som EU-Domstolen har udtalt, er hensigten med denne klausul at tillade en suspension af samarbejdsaftalen⁽¹⁹⁾. Den tillader ikke suspensionen af andre aftaler som f.eks. frihandelsaftalen⁽²⁰⁾. Det er væsentligt, at frihandelsaftalen er i overensstemmelse med EU's erklærede politik for menneskerettighedsklausuler, hvad enten dette sker ved hjælp af en ny menneskerettighedsklausul eller en omhyggeligt formuleret »afledt« klausul.

6.2.3 EØSU understreger, at det er væsentligt, at frihandelsaftalen er i overensstemmelse med EU's erklærede politik for menneskerettighedsklausuler, hvad enten dette sker ved hjælp af en ny menneskerettighedsklausul eller en omhyggeligt formuleret »afledt« klausul. Dette er også Europa-Parlamentets standpunkt⁽²¹⁾.

6.3 Bestemmelser om bæredygtig udvikling

6.3.1 Det er ligeledes vigtigt, at EU's bedste praksis **for medtagelsen af miljø- og arbejdsnormer i frihandelsaftaler videreføres og styrkes.**Såvel frihandelsaftalen mellem EU og Korea som den økonomiske partnerskabsaftale med Cariforumlandene indeholder bestemmelser om, at parterne forpligter sig til at sikre, at ILO's grundlæggende arbejdsnormer overholdes

⁽¹⁸⁾ Meddelelse fra Kommissionen om hvorledes overholdelsen af de demokratiske principper og menneskerettigheder indgår i aftalerne mellem Fællesskabet og tredjelande (KOM(95) 216 endelig).

⁽¹⁹⁾ Sag C-268/1994, *Portugal mod Rådet* [1996] ECR I-6177, punkt 27.

⁽²⁰⁾ L. Bartels, *Human Rights Conditionality in the EU's International FTAs* (Oxford: OUP, 2005), 255. For aftaler, hvor der til den centrale klausul er knyttet en »ikke-fuldbyrds-klausul« med dertil hørende foranstaltninger, er situationen unægtelig anderledes.

⁽²¹⁾ Europa-Parlamentets beslutning af 26.03.2009, pkt. 43, hvori det understreges, at klausuler om menneskerettigheder og demokrati er væsentlige elementer i frihandelsaftalen. Jf. også den generelle politiske holdning, der afspejler sig i Europa-Parlamentets beslutning af 11. maj 2011, hvori det »fuldt ud støtter den praksis, der er med at indføre retligt bindende menneskerettighedsklausuler i alle EU's internationale aftaler, sammen med en klar og præcis høringsmekanisme, der er udformet i overensstemmelse med artikel 96 i Cotonouaftalen«, og EP's beslutning om menneskerettigheds- og demokratiklausulen i EU's aftaler (2005/2057(INI)).

(en absolut standard), og til ikke at mindske deres nuværende niveau for miljø- og arbejdsbeskyttelse (en relativ standard) samt andre relevante bestemmelser.

6.3.2 EØSU ser med tilfredshed på kommissær Karel de Gucht's tilsagn om at ville respektere de sociale og miljømæssige kapitler⁽²²⁾. Det opfordrer dog Kommissionen til at sikre, at disse bestemmelser i modsætning til bestemmelserne i ovennævnte aftaler ledsages af de samme konsekvente gennemførelsesforanstaltninger, der også gælder for brud på andre dele af frihandelsaftalen eller f.eks. lignende bestemmelser i USA's frihandelsaftaler⁽²³⁾. EØSU opfordrer også Kommissionen til at skabe incitamenter via samarbejdsprogrammer eller tilsvarende mekanismer, der underbygges af et system med effektive bøder for overtrædelse af disse bestemmelser som anbefalet af Europa-Parlamentet⁽²⁴⁾.

6.3.3 I frihandelsaftalen EU/Indien skal Kommissionen medtage gensidigt gennemførlige arbejdsretlige og miljømæssige bestemmelser, som kan håndhæves ved hjælp af de normale tvistbilæggelsesprocedurer og med retsmidler som suspension af handelsforpligtelser samt bøder.

7. Social beskyttelsesklause

7.1 Alle frihandelsaftaler indeholder beskyttelsesklauseler, der tillader, at handelsliberaliseringen suspenderes i tilfælde af overtrædelser eller alvorlige forstyrrelser i den indenlandske industri. Det forventes, at denne frihandelsaftale vil indeholde bestemmelser herom. Sådanne bestemmelser skal dog være målrettet mod de pågældende risici.

7.2 EØSU opfordrer Europa-Kommissionen til at sikre, at der medtages en gensidig social beskyttelsesklause, der tager hensyn til såvel risikoen for den indenlandske industri både i EU og Indien som risikoen for samfundet, herunder arbejdskraftforskydninger. Denne kunne som udgangspunkt tage artikel 25, stk. 2 b), i den økonomiske partnerskabsaftale med Cariforum-landene, hvori det hedder, at der kan træffes en beskyttelsesforanstaltning, når et produkt: *indføres i den anden*

parts område i så store mængder og på sådanne vilkår, at det forvolder eller truer med at forvolde forstyrrelser i en sektor af økonomien, især når disse forstyrrelser skaber store sociale problemer.

8. Civilsamfundets overvågningsmekanisme

8.1 Såvel det europæiske som det indiske civilsamfund er velorganiseret og proaktivt. Det ville være en fordel for begge parter myndigheder at etablere en mekanisme, der skal øge gennemsigtigheden, sikre øget samråd og mindske ængsteligheden i befolkningen ved at give civilsamfundet direkte adgang til beslutningstagerne.

8.2 EØSU henstiller, at der etableres en overvågningsmekanisme lagt i hænderne på civilsamfundet. Mekanismen skal inddrage aktører fra erhvervslivet, fagbevægelsen, ngo'er, akademiske kredse og andre som anbefalet i bæredygtighedsvurderingen. EØSU kunne være en del af denne proces⁽²⁵⁾. Mekanismen kunne skabes efter samme model som frihandelsaftalen mellem EU og Korea eller den økonomiske partnerskabsaftale med Cariforum-landene, hvor en række civilsamfundsaktører uddannes og støttes økonomisk til at varetage en effektiv overvågning⁽²⁶⁾.

8.3 Både i bæredygtighedsvurderingen og i oplægget fra Kommissionens tjenestegrene anbefalede man en overvågningsmekanisme⁽²⁷⁾.

8.3.1 En sådan overvågningsmekanisme bør også have en konkret funktion i relation til den sociale beskyttelsesklause. Normalt er en effektiv anvendelse af beskyttelsesklauseler afhængig af en vis organisationsgrad inden for den berørte industrigren. Dette er naturligvis langt vanskeligere med hensyn til den uformelle økonomi.

8.3.2 EØSU anbefaler, at overvågningsmekanismen lagt i hænderne på civilsamfundet bør have beføjelse til at fremsætte henstillinger specielt om behovet for at anvende den sociale beskyttelsesklause, hvilket de respektive myndigheder bør være forpligtet til at give et begrundet svar på.

Bruxelles, den 27. oktober 2011

Staffan NILSSON

Formand

for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

⁽²²⁾ Jf. fodnote 7.

⁽²³⁾ F.eks. artikel 17, stk. 2 (b), i frihandelsaftalen mellem USA og Jordan.

⁽²⁴⁾ Europa-Parlamentets beslutning af 25.11.2010 om menneskerettigheder og sociale og miljømæssige standarder i internationale handelsaftaler, pkt. 2.

⁽²⁵⁾ Jf. fodnote 3, s. 275-280.

⁽²⁶⁾ Jf. fodnote 18.

⁽²⁷⁾ Jf. fodnote 4, s. 288; jf. fodnote 1, s. 2.